

YÜKSEK ÖĞRETİM İLE İLGİLİ GÖRÜŞ, İLKE VE HEDEFLER

Prof. Dr. Faruk Yalçın UĞURLU

Çukurova Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Balcalı, 01330 Adana, Türkiye

fyalcinugurlu@gmail.com

Telif Deklarasyonu: Ben bu bildirinin yazarı olarak sunulan fikirlerin tamamen bana ait olduğunu beyan ederim.

Sorumlu Yazar: Prof. Dr. Faruk Yalçın Uğurlu

YÜKSEK ÖĞRETİM İLE İLGİLİ GÖRÜŞ, İLKE VE HEDEFLER

Özet

Evrensel özellikler konuyu Türkiye değil, dünya ölçeğinde düşündürmektedir. Değişken karakteri, nicel ve nitel sistem özellikleri irdelendiğinde; sorumluluk yükleneceklerin, öncelikle sunulan özgün yapısal karakteri özümseyip, netleştirerek, yeni değerler düzeyini zenginleştirilebilmeleri gereklidir. Üniversitelerin bir örnek olması yerine farklılaşmaların hedeflenmesi doğrudur. Öğrencilerin isteklendirmelerle yönlendirilmesi ve kimliklerinin insan onuruna yakışır anlamda geliştirilebilmesi, evrensel olurken ulusal değerlerini kaybetmemeleri beklenir. Öğretim kadar eğitime de yer verilmeli, açık deneysel gözlem ve uygulamalar özendirilmelidir. Önceliği, bilim üretimi ile bilimsel gelişmişlik olmalıdır. Günümüzde, üniversitelerin meslek edindirme kurumları olduklarının da unutulmaması gerekir. Hedeflerin irdelenmesi sonucunda görülmektedir ki; üniversite eğitimi standardındaki temel kalite düzeyi, değişen dünya koşullarına uyum sağlayabilen, bilgiye nasıl ulaşabileceğini bilen, öğrenme transferini gerçekleştirebilen bireyleri öne çıkarmaktadır. Yaratıcı, çalışkan, ülkesi ile insanını seven, evrensel değerleri özümsemiş, bundan mutluluk duyabilen, kendini tanıyan, sosyal birey kimliğinin de bulunması şarttır. Kendi ekonomik kaynaklarını oluşturabilen üniversite, teori-pratik ilişkisini sosyo-ekonomik anlamda geliştirerek, sönümsüz bir geri dönüşüm sistemini işletebilmelidir. Öğrenciler birikimlerinin bir bölümünü üniversitelerinin gelişimine ayırmalıdır. İdeallere varılabilmesinde, üniversite çalışanlarının yeni heyecanlarla dinamik döngü düzlemine çekilebilmeleri beklenir. Her seviyede, özellikle de karar verici düzeydeki yöneticilerde çok özel bilgi, beceri ve deneyim düzeyi mutlaka aranmalıdır. Geniş görüş, analiz-sentez, hızlı algulama ile doğru karar verebilme potansiyelleri de bilimsel farklılaşmanın ideal sonsuz devinimini rahatça ve evrensel düzeylerde oluşturabilecektir. Çağdaş bir üniversite evrensel gelişmişliğin ön şartıdır. Mezunlar, toplumda, sanayide, idari kademelerde, daima lider konumda olmak üzere yetişmelidir. Öğrenciler; problem tarifi, kritik düşünce, araştırma, paylaşımcılık, liderlik vb. gibi ana hedefler dikkate alınarak eğitilirler.

Anahtar kelimeler: Üniversite, Öğretim, Eğitim, İlkeler

GİRİŞ

Öğretim, eğitim sistemleri ele alındığında ülkesel değil evrensel yaklaşım gerektiği açıktır. Özellikle zamanımızda bilimsel çalışma ortamında iletişimin nicel, nitel özellikleri etkileme ve etkilenmeyi kaçınılmaz hale getirmiş ve sonucunda her konuda, olumlu veya olumsuz bilimsel gelişimlerde, buluşlarda ve bunların kullanımında evrensel ölçek önem kazanmıştır. Son zamanlarda bütün ülkelerde, özellikle de gelişmekte olan Türkiye benzeri olanlarında, toplumla üniversite arasında ilginç bağlar gözlenmekte ve üniversitelerin yaşam ve gelişimi için yeni modeller ele alınmaktadır. Bizce insan kaynaklarının üretime en anlamlı yönlendirilmesi, kimlikli bireylerin nitelikli yetiştirilmesi süreçleri ile aynı zamanda bilimsel araştırma ve üretim ortamlarını oluşturması, çok hızlı evrimsel, hatta devrimsel anlamdaki üniversite hedef ve gelişmelerine açık haldedirler.

Bir üniversitenin kurulması ve gelişmesi ile onun var oluş stratejisinin oluşması herhangi bir amaç için kurulmuş bir fabrikanın yapılanmasına çok yakın benzerlikler gösterir. İkisi de başarılı üretim özelliklerini irdelerken;

1. Sağlıklı ve dinamik bir üretim hedefi yaratılmasına, hedefe kısa sürede ulaşmanın başarılmasında, bilimsel gerçeklere uygun, ekonomik, sosyal altyapılarla, doğal dinamikleri, üretim hammadde ve kaynakları yok edilmemiş çevrelerde yerleşerek, planlı ve programlı işleyişlerin kurgulanmasına özen gösterirler.

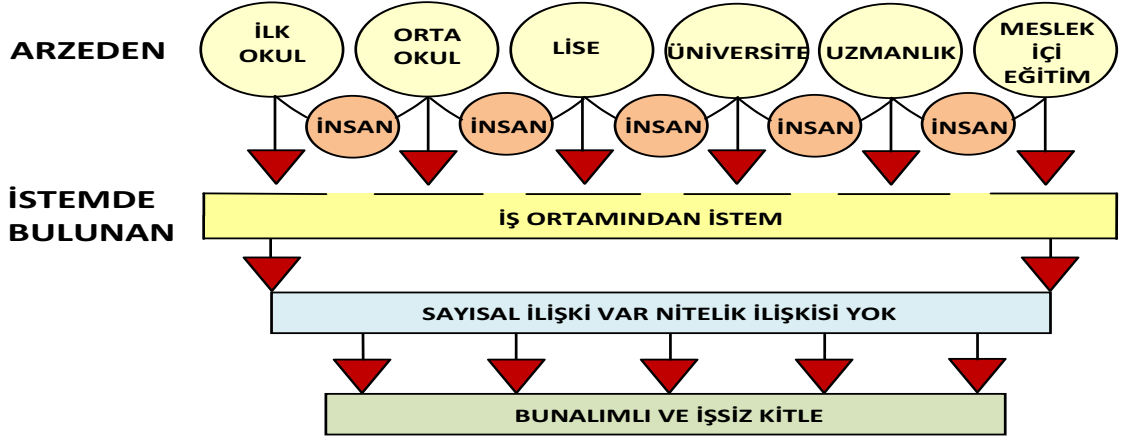
2. İşleyiş planlanmasında, esnek, yeniliklere hızla uyum sağlayabilen, parça-bütün ilişkileri gözetilen, sistematik bağları bulunan yapıların elde edilmesi gerekliliği açıktır.
3. Hedefledikleri üretimin, hizmet sundukları çevreye olumlu katkılarının arttırılması, olumsuz etkilerinin en aza indirgenmesi gerekir.
4. Üretimleri için yapacakları harcamaların, pazarlama geri dönüşleri ve artı değer birikimindeki toplam dengeler açısından, sosyo-kültürel altyapı, fizibilite ve rantabilite kıstasları önemlidir.
5. Kullanılan teknolojiler, çağdaş, yenilenebilir, çevre kirliliği oluşturmayacak niteliklerde olmalıdır.
6. Benzer kuruluşlarla rekabet edebilecek anlamdaki özelliklerinin önemi açıktır.
7. Kuruluş, başka benzer üretimleri yapabilecek nitelikteki kuruluşları ortaya koyabilecek sistematik dinamizm ve doğurganlığa sahip olabilmelidir. Bu özellik oluşturulan teknolojik birikimlerle paralel elde edilecek yeterli nicel-nitel özelliklerdeki insan kaynaklarına gereksinimin olduğu bilincini de beraberinde getirir.

Yukarıda kapsamayan diğer birçok yan faktör, sağlıklı ölçek ve kapasitedeki bir fabrikanın kurulmasında ortaya çıkan diğer özelliklerdir. Üniversitelerin kuruluş ve işleyişlerinin analizinde de paralel görüş, ilke ve hedeflerin ele alınması olumlu bir yaklaşımdır.

ÜNİVERSİTELERDE VAR OLAN SİSTEM

Üniversitelerin hangi ilkelere ve hedeflere göre yaşamlarını sürdürmeleri gerektiğini belirleyebilmek için onların toplam işleyişlerine yakından bakmalıyız. Öncelikle yapısal özellikler, fiziksel altyapı, hizmet sunan idari, akademik insan kaynaklarının özellikleri ile planlanan üretim stratejileri, öğretim – eğitim kurguları, bu anlamdaki temel özellikler olarak sıralanabilir. Halen var olan üniversitelerin hepsinde geçmişten kaynaklanan, zamanımızda hala farkına varılmamakta olan çok önemli yapısal eksik ve yanlışlar vardır. Bunlar;

1. Üniversitelerin neredeyse tamamında, idari – akademik birimlerle işleyişlerin arasında kopukluklarla, uyumsuzlukların olduğu taraflarca bilinir ama konuşulup, tartışılmaz, araştırılmaz ve çareler bulunup düzeltilemez.
2. Bu kurumlarda yeterli fiziksel altyapı yoktur. Olanı da yeterince değerlendirecek, akılcı kullandıracak istem ile bunları tasarlayıp, uygulamaya geçirecek nitelikli eleman sıkıntısı vardır.
3. Üniversitelerin üretimlerinde temel hammadde olan öğrencilerin seçim ve uyumlu yerleşiminde anlamsız bir karmaşa süregelmektedir. Karmaşanın aslı öğretim eğitim sistemine bütüncül yaklaşılarak üniversite düzeyinin bilimsel özde irdelenmemesinden kaynaklanmaktadır.
4. İdari ve akademik hizmetli kadrosunun seçim, ilerleme ve çalıştırılma koşullarında iyileşmeler sağlanamamıştır.
5. Öğretim-eğitim kapsamı ve programları; ülke gerçekleri ve gereksinimleri ile öğrencilerin ve toplumun beklentileri paralelinde planlanıp uygulanamamaktadır. Şekil.1

Şekil.1 Öğretim-Eğitime toplumsal istemin karşılanması.

6. Lisans, yüksek lisans, doktora çalışmalarında ve geçişliliğinde, seçilen çalışma alanlarının ülke gereksinimi ile paralellüğinden ve kullanışlılığından söz etmek çoğunlukla güçtür.
7. Sistem, genellikle çağdaşlığını yitirmiş bilgilerin eksik ve yanlış olarak aktarılmasına dayanan, her dönem değişmeyen ders notlarının temel alındığı, ilköğretimde bile çoktan bırakılmış olması gerekli ilkel yollarla sürdürülmektedir. Bilgiye hızlı ulaşma, onu bireysel ve ekipsel düşünce süzgeçlerinden geçirerek sağlıklı aktarma, kuram – kılğı ikilisi gibi temel yöntemlerden uzak işleyiş sürdürülmeye çalışılmaktadır.

ÜNİVERSİTELERDEN TOPLUMSAL BEKLENTİLER

Toplumumuz Cumhuriyetimizin kuruluşundan bu yana büyük özverilerle oluşturduğu üniversitelerinden çok yalın ama yoğun beklentiler içindedir. Kendisine bilim ışığını taşıyacak bilgi ve becerilerle yetiştirilmiş, vatanına ve insanına saygılı, çalışkan, üretken, dinamik, yaratıcı gençlerin kısa sürelerde yetiştirilmesini ve kendini çağdaşıktan uzak tutan temel sorunlarından kurtarmasını sabırla beklemektedir. İlerlemenin temelinin bilimsel araştırmaya dayandığı gerçeğini çok iyi bilen insanımız, cahillikten kaçarken, adeta içine itilmektedir. Ekonomik çıkar temelli öğretim – eğitim sistemini gördükçe umutsuzluğa kapılan toplum, sınırlı karar seçenekleri içinde sıkışıp kalmıştır. Bu açıdan problemi tarif ederek, çözüme yönelmek üzere ele alınması gereken temel konular şunlardır.

- Toplum Mimarlığı

Her üniversite öğrencisi, alacağı uzmanlık yönelimi yanında, bu birikimlerinin insan onuruna yakışır şekilde topluma nasıl aktarılması gerekeceği konusunda en erken sürede bilinçlendirilmelidir. Böylece toplumu oluşturan her birey sağlıklı düşünme ve karar verme olgusunu, tasarımın önemini kavrayarak gerçeklerle nasıl yüzleşmesi gerekeceği ve bireysel tutumunun kendisini topluma nasıl bağlayacağı konusunda bu toplum mimarları gençler tarafından bilimsel doğrularla buluşturulacaktır. Şekil 2

Şekil.2 Toplum Mimarlığı YaklaŐımı

- **Toplumsal Yaşam Standardına Üniversitenin Etkileri**
Toplumsal yaşam standardının ekonomik koŐulları ne olursa olsun, bir yaşam pratiği olmasından hareketle, ilkeli davranış ve onurlu yaŐamın doğal hak olduğu aŐıklanmalıdır. Temel hukuk, adalet, eŐitlik, paylaŐım vb. birÇok değerlerin üniversitelerdeki toplumsal aktivite alanlarında, sergiler, sanatsal gősteriler, amfilerde oluŐacak bilimsel toplantılara katılımların artırılması vb. yollar ile kendilerine kazandırılması gerekir.
- **Sosyal Etkiler**
Sosyal aÇıdan üniversite çevresinin bütőn bireyler tarafından daha fazla kullanılmasının sağlanması gerekir. Böylece bireylere özgüven ve sosyalleŐme aÇısından önemli bir kazanım sağlanmış olacaktır.
- **Ekonomik Etkiler**
Bireylerin karŐılaŐacakları bütőn problemlerde, örneğin sağlık, barınma, iŐsizlik, vb. hepsinde üniversitenin kendisini koruduğu ve onun gerçek ekonomisine katkısını gözlemesi şarttır. Böylece yüksek öğretim kurumuna güven duyacaktır. Halen tam tersi bir süreç yani ötekileŐtirme vardır.
- **Psikolojik Etkiler**
Bireyler, hastane, mahkeme, belediye, hapishane, güvenlik merkezleri, vb. yerlerde karŐılaŐtıđı olumsuz davranıŐlar sonucunda, devleti ve üst yönetimi hep kötü bir kurum gibi algılamaktadır. Bu noktada üniversiteler, sergileyecekleri Çok farklı, sıcak ve yararlı tutum ve davranıŐlarla bir toplumsal sığınak olabilirlerse, gerçek toplumsal psikolojik gelişim sağlanabilir.
- **Üretim – Teknoloji – Bilgi Anlamında Etkiler**
Bireyler her yer ve aŐamada üretkenliğin, teknolojinin ve bilginin önemini kavramalı, kolaycılığın, Őıkarıcılıđın sönümlü bir beklenti süreci olduğunun farkına varmalıdır. Bu aÇıdan üniversiteler Çok kısa sürelerde, eğlenceli sertifika programları, yarışmalar organize ederek, katılımcıları mutlu edecek maddi, manevi ödülleri vermelidir. Böylece insan ve topluma saygı ve sevgi yerleŐip yeŐerecektir.

TÜRKİYE’NİN ÖNEMLİ ÖZELLİKLERİ VE ÜSTÜN DURUMU

Türkiye, coğrafyası ile insan kaynakları ile sosyo-kültürel altyapısı ve tarihi temelleri ile geçmişinden kaynaklanan çok yönlü bilimsel değerlere sahiptir. Bunların en önemlisi ise Doğu – Batı arasında renkli bir kültürel köprü oluşturmasıdır. Bu durum, hem bilimsel üretimini hem de sosyo-kültürel ve ekonomik yapısını etkilemekte, ayrıca yeterince bilimsel araştırmaya konu edilememiş olmasından kaynaklanan bir şaşkınlık yaratmaktadır.

- Genç Nüfus ve Kaliteli Demografik Yapı Potansiyeli
Türkiye, gelişmiş birçok ülkede bulunmayan genç ve dinamik bir nüfusa sahiptir. Ancak bizce nüfus artışı, demografik ve coğrafik gelişim riskleri mutlaka ele alınmalıdır.
- Çalışkan ve Üretken İnsan Özellikleri
Bahsi geçen genç nüfus üniversitelerin büyük bölümünde sağlıklı bilimsel araştırmalar yapamamak nedeniyle her geçen gün heyecanları, ümitleri azalan, üretkenlikten alıkoyulmuş bir gençlik haline dönüşmektedir. Bu gidiş hemen durdurulup olumlu hale getirilmek zorundadır. Bu görevi başaracak tek kurum, konuya ilişkin çok özel bilimsel programlar geliştirmesi gereken üniversitelerdir.
- Tasarımcı ve Yaratıcı Kimlik
İnsanlarımıza, “ne ekersen onu biçersin” söyleyişindeki kapsam ile öz paralelinde yaratıcı zekâ ve tasarımcı kimlik konularında çabuk kavranabilecek sadelik ve kolaylıkta sunumlarla doğru yönelimler kazandırma sorumluluğu da üniversitelerimizindir.
- Ülke Problemleri Karşısında Birlikte Davranış Psikolojisi
Temel bir konu da, bütün insanlarımızı, özellikle de çocuk ve gençlerimizi heyecanlı, sevgi dolu, geleceğe umutla bakan, ülke sorunlarını özü ile kavrayan, ülke çıkarlarını izleyen, gelişme ve ilerleme refleksi olan bireyler olarak yetiştirme gerekliliğidir. Aksi halde gelecekte bilimsel yenilik üreten ve bunun öncüsü olan bir konum yerine, yenilikleri geriden takip etmeye bağımlı kalma tehlikesi gündeme gelebilecektir.

ÜNİVERSİTELER İÇİN TEMEL ALINMASI GEREKEN HEDEFLER

Çağdaş üniversite yapısı, varlığını koruyup geliştirebilmek için kısa, orta, uzun erekli özel hedefler oluşturmalı ve bunları bilimsel çabaları ile gerçekleştirmelidir. Bazıları sıralanacak olursa;

- Yeni değerler düzeyini oluşturup, geliştirebilme,
- Bütün bireylere insan onuru konusunun öz ve içerik olarak anlatımı ve temel yaşam felsefesi olarak öğretilmesi,
- Üniversite öğretim – eğitim sistemin evrensel kapsamda, ama yerel özde olması,
- Öğretim – eğitim dengesinin önemi, uygulamalı öğretim,
- Kuram – kılıgı ikilisi,

- Uygulamasını gereken temel kurgu ve yöntemler:
 - Çağdaşlık,
 - Bilgi yüklenme yerine, nasıl ulaşılabileceği konusunda yöntem bilen öğrenci,
 - Öğrenme transferini özümsemiş, kullanabilen yapı,
 - Objeye ile bilgisi arasına öğretmen yerine kendisi giren öğrenci,
- Kimlik özellikleri:
 - Bilim ve bilimsel düşünceye sevgi ve saygı,
 - İnsan ve toplum sevgisi,
 - Tasarımcılık,
 - Yaratıcılık,
 - Dengeli bilgi, beceri, deneyim,
 - Özgüven,
 - Öngörü ve varsayım yapabilen, karar verme becerisi,
 - Dengeli yetki sorumluluk yüklenebilme,
 - Her konuyu kendi düşünce süzgecinden geçirebilme,
 - İdealizm,
 - Titizlik,
 - Hassaslık,
 - Disiplin,
 - Özeleştirici yeteneği,
 - Bireysel ve ekip içinde çalışabilme yeteneği,

ÜNİVERSİTELERDE BULUNMASI GEREKEN DİĞER ÖZELLİKLER

Üniversitelerin kurulmasında sistematik düşünce ve teknik doğruların bir arada yer aldığı bilimsel veriler paralelinde ilkesel özelliklere uygun planlanmış bir fabrika kuruluşu örnek alındığında;

1. Toplumca tüketilebilecek, ona istem oluşabilecek özelliklerde bir üretim konusu ve sınırı oluşturabilme,
2. Bu konuya uygun bir üretim bölgesi, çevresi ve ortamı ile süreç ve sönümsüz ilişkiler zinciri oluşturulabilmesi,
3. En yeni ve yenilenebilir teknolojileri seçebilme, farklı olabilme özelliği, esneklik, dinamizm, vb.
4. Ekonomik analizleri, fizibilite ve rantabilitesi yapılmış, ham madde, makine parkı, insan kaynakları ile yönetim kadrosu ve birimleri oluşturulmuş (üniversite için öğrenci, sınıf, atölye, laboratuvar, araç – gereç tamamlanmış, nitelikli yetişmiş idari ve akademik kadrolu)
5. Ürünler (mezun öğrenciler), yeteri kadar çeşitlenmeli; verimlilik, üretim nitelik – niceliği – pazar (tüketim çemberi) ele alınmalı,
6. Toplumsal öğretim ve eğitimin hızla gerçekleştirilebilmesi için özel reklam ve tanıtımlarının yapıldığı programlar düzenlenmeli,
7. Ürünlere yeteri kadar istem oluşturacak bilgilendirme ve özendirme oluşturulmalıdır,
8. Kısa – orta – uzun vadeli hedefler baştan planlanmalı ve zamanında uygulanabilmelidir,
9. Bütün programlar ve işleyişler değişim – gelişim süreçlerine uygun planlanmalı ve uygulanmalıdır,
10. Ana, yan ve özel ürün anlayışı ve ayrıcalıkları ile ödül ve özendirme yöntemleri geliştirilmelidir,
11. Sertifika, ön lisans, yüksek lisans, doktora vb. diplomalar yanında araştırmacı, öğretici, eğitici, idareci, karar verici, vb. sınıfsal ayrımlara gidilmeli, farklı nitelikli insan yetiştirilmelidir.

12. Bilimsel ve ekonomik özerklik (bunun için güven ortamının yaratılması) sağlanmalıdır,
13. Üretkenlik (bunun için kuram-kılgı ikilisinin anlaşılıp uygulanabilmesi) önemsenmelidir,
14. Meslek biçimlenmesinin yaşamdan gelen istemleri karşılaması, (nitelik ve nicelik olarak) gözetilmelidir,
15. Farklı yörelerde bulunan üniversitelerin farklı konularda özelleşmesinin (derinine uzmanlaşmasının sağlanması) hedeflenmesi önemlidir,
16. Bütün bireylerde dengeli yetki – sorumluluk bilinci yerleştirilmeli ve ödüllendirme önemsenmelidir,
17. Üst düzey yönetici ve karar verici olabilmek için sadece bilgi ve beceri birikimi değil, aynı zamanda insana saygı, sisteme tam bağımlılık ve dürüstlük kıstasları temel alınmalıdır,
18. Eğitim-öğretimin sürekliliği ilkesi benimsenmelidir,
19. Üniversite topluma tamamen açık olmalı ve onların güncel problemlerine ilişkin getirileri en önde ele alınıp incelenerek, üniversitelere karşı toplumsal güven standardı en yüksek seviyelere çıkarılmalıdır.
20. Üniversiteler araştırmalarından elde ettiklerini doğrudan uygulamaya ve üretime yönlendirerek, hedeflerine varmada gereken ekonomik potansiyeli kolayca oluşturabilirler. Bunun için de araştırmalarından devlet ve özel sektörü detaylı bilgilendirmeleri ve bulgulardan haberdar etmeleri şarttır.
21. Üniversiteler bölgesine ve ülkesine katkı sağlamak için devletten katkı beklemek durumunda olmamalıdır. Kendi yapabilirliklerini üretim amaçlı değerlendirerek standartlarını geliştirecek ekonomik kaynakları kendileri oluşturmalıdır. Bu sistemin sağlıklı işleyebilmesi için devlet denetimi dışında, ekonomik özerklik sağlanmalı ve yatırım, üretim, özendirme harcamaları, vb. hepsi üniversitenin gelecek açılımları ile ilkeleri temelinde yönetim kadrolarına tam güvenilerek oluşabilir. Yönetim, öncelikle kısa vadeli ve sınırlı artı değer oluşturacak yöndeki araştırma ve üretim çalışmalarını küçük yatırım kararları ile gerçekleştirebilir. Daha kapsamlı ve büyük yatırım gerektiren araştırma ve üretim programları ise, uzun planlamalarla analizlere dayalı olarak aşamalar halinde gerçekleştirilir. Böylece başarılı öğrenciler ile nitelikli öğretim kadrolarının beraberliği ile kurulacak ekiplerin girişimleri ile üretim yapılması, bir yandan öğrencilerin uygulamalarını sağlıklı yapmalarını diğer yandan da değerlerini kanıtlamış öğrencilerin etkin ortamlara kolayca kazandırılmaları sonucunu getirebilecektir. Bu anlamda sağlanacak başarılar, toplumun bilime ile üniversiteye ve en önemlisi de iyi yetişmiş elemanlara istemlerini olumlu yönde etkileyecek kapalı devreyi işletecektir.

YÜKSEK EĞİTİM EKONOMİSİ İLE TOPLAM VERİMLİLİK DENGESİ

Türkiye gibi gelişmişlik düzeyini artırmayı hedefleyen bir ülke, her alanda olağanüstü ekonomik düşünmek ve toplam verimlilik dengesini daima gözetmek zorundadır. Bu süreçte öncü görev yüklenecek olan kurum, eğitim – öğretim sistemi, özellikle de üniversitelerdir.

Her karar aşamasında olduğu gibi eğitim konusunda da temel yanlış politik karardan önce planlama yapılmasından kaynaklanmaktadır. Toplam sistem anlayışının temel ilkesi parça - bütün ilişkisidir. Bu ilişkide de öncelikler ile sonralıklar vardır. Öğretim - eğitim sisteminde de temel bilimsel doğruları hedefleyen politik erk, planlama için en doğru verileri sunacağından, problemlerin kalıcı ve akılcı çözümleri için yoğunlaştırılması gereken ana nokta politik karar

mekanizması olmalıdır. Örneğin; ülkemizin hızlı gelişimi için gençliğimizin temel ham madde oluşturma potansiyeli kesinlikle her politik kararının temeli olmalıdır.

- **Politik Karar Verme – Planlama – Tasarım – Uygulama**
Doğru politik kararları bilimsel planlama ilkeleri ile birleştirince, uygun değerle başarıyı getirecek tasarım süreci için olağanüstü kalitede olumlu veriler de sağlanmış olur. Eğer yönlemsel hata yapılmaz ise uygulama detayları zaten tasarımın bir parçası olacağından kurgulanan işleyiş aksamadan işleyen bir sürece dönüşür.
- **Üretkenlik – Eğitim İlişkisi**
İnsanoğlunun temel yaşam pratiği içinde, var olabilme, kaliteli yaşam elde edebilme ile bu süreci uzatabilme içgüdüğü bulunmaktadır. Eğitime istemin ortaya çıkışı üretkenliğin verimli hale getirilmesine dayanır. Kuramsal girdilerin deneysel yaşama geçişindeki sağlıklılık dengesi de eğitimin kalitesini, giderek üretkenliğin nicel ve nitel özelliklerini oluşturur. Sonuçta üretkenlik - eğitim ikilisi birbirine kenetlenmiş, birbirini doğrudan etkileyen ve etkilenen ayrılmaz bir bütün oluştururlar. O halde; toplam eğitimin her kademesinin üretkenlik ve verimlilikle sağlam ilişkileri mutlaka kurulmalı, özellikle de yüksek eğitim organizasyonunda, ona kaynak sağlayan temel eğitimi düzenleme erki ve sorumluluğunun da kendi kendine yeterli bir yüksek eğitim sisteminin parçası olduğu bilinci ile hareket edilmelidir.
- **Ekonominin Toplam Sistem İçindeki Yeri ve Bağları (Siyasal, Sosyal, Teknik, Çevresel, Psikolojik, vb.)**
Eğitim sisteminin ülke yaşamındaki siyasal, sosyal, teknik, çevresel, psikolojik bağları unutulmamalı, önemsenmelidir. Türk toplumunu oluşturan bireylerin demografik özellikleri yanında sosyal olgunlaşmaları da mutlaka sağlanmalıdır. Üretkenliğin anahtarı sayılan özgün bilgiyi, ağırlıklı olarak teknik konularda üretebilme ile onu çevresel bir duyarlılıkla, çevre dengeleri gözeterek kullanabilirsek toplam ekonomik verimliliğe kendiliğinden yönelmiş oluruz.
- **Toplam ve Var Olan Ekonomi Anlayışı**
Ekonomik sistemde parça – bütün ilişkisi önemlidir. Birbirlerini doğrudan etkilerler. Toplam ekonomik sürecin bir parçasını alıp, diğer parçalarını unutarak ekonomik sistemin öğretim – eğitim sistemi ile olan etkileşimlerini anlayamayız. Var olan sistematik değerlendirmelerde sadece geri dönüşler beklenmekte, ama ilk ve işletme yatırımı yeterince düşünülmemektedir.
- **Var Olması Gereken Anlayış**
Sistemli bir süreç izlenmelidir. Bunlar; veri toplama, zenginleştirme, problem tarifi, analizi, sentezi, özeleştirme vb. aşamalarla kalıcı çözümler getirmelidir.
- **Farklar, Eksikler ve Yanlışlar**
En önemli fark durağan yerine, dinamik düşünebilmedir. Temel eksik tasarım konusuna yeterince yer verilmemesi, yanlış ise zaman boyutunu kullanmadan tekrar eden, yaratıcı özelliği olmayan yaklaşımlardır.
- **Toplam Verimlilik Kaybı**

Toplam verimlilik kaybı, işleyişi baştan yeniden ele almaya bile yetebilecek büyüklüktedir. Bu kaybı önleyebilmek için önerilen sistem öğretim, eğitim aşamaları arasında sağlıklı geçişi gerçekleştirecek uyumu sağlayacak organizasyondur. Şekil.3

Şekil.3

• Çözüm İçin Bazı Düşünceler:

- Genç nüfus bir ülke için en önemli ham maddedir. Her tür varlıktan vazgeçilebilir veya israf edilebilir. Ama genç bireylerin toplumun nesiller arasındaki geçişlilik önem ve özelliği kesinlikle unutulamaz veya ihmal edilemez.
- Nitelik-Nicelik (Quality-Quantity) ikileminin anlam ve ilişkisi,
- Üniversite sadece meslek edinme yeri değil, ama kimlik kazanımı, nitelikli, çağdaş, üretken ve katılımcı birey olabilmenin sınırlı da olsa kazandırıldığı bir ortam olabilmelidir.
- Ülkenin taklitçi değil, özgün kimliğinde yüksek eğitim içeriğinin, standardının ve sayısal çokluğunun yerleri,
- Ekonomik yönlerden, birey, toplum ve devlet olarak bakış açıları ve değerlendirme kıstasları ne olmalıdır?
- Ana hedef sadece ekonomik kalkınma değil, dengeli kültür ve gelir dağılımı ve toplumsal uzlaşma ortamının yaratılabilmesidir. Bunun temeli eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanmasından geçer.
- Eğitim süresi ile yaşam arasındaki süre dengesinin toplam mutlu yaşam felsefesi açısından önemi vurgulanmalıdır.
- Ekonomik geri dönüş sadece diploma alma aşamasında değil, iş ortamında ve

hatta emeklilik ortamındaki aktif ve kaliteli roller üstlenilmesi şeklinde tanımlanmalıdır.

- Eğitimin kalitesi, diploma alma ile yetki-sorumluluk yüklenebilme aşamaları birbirlerinden mutlaka ayrılmalıdır. (diploma, sertifika sistemi ile yeterlilik sınavı veya mesleki uygulama gibi)
- Eğitim sistemine bütüncül yaklaşılmalı, kazanımların özellikleri, yerleri, öncelikleri, birbirleri ve toplam sistem ile ilişkileri önemlidir. Sistem temelden değiştirilmelidir.
- Toplam süreci kısaltabilmenin yolları bulunmalıdır.
- Toplam yaşam süresi ile temel öğretim-eğitim kazanımının elde edilme süresi arasında orantısal uygun değer dengenin kurulabilmesi, halen $5+6+5=16$ başlama 7 minimum lisans mezuniyet yaklaşık 23 yıl. Öneri maksimum $4+3+3=10$ başlama 5 minimum lisans mezuniyet yaklaşık 15. Böylece hem toplam, hem yaşam sürecinde ekonomi hedeflenebiliyor. Ama bunun için çok farklı yoğunlaştırılmış program gerekiyor ve çağdaş gereksinimlere yer veriliyor, uzmanlaşma önemseniyor.
- Toplam kalite artırılmalı.

• Üniversite özelinde:

- Araştırma ile meslek insanı yetiştirme sistemlerinin ilişkisi yeniden ele alınmalı.
- Üniversite-toplum, üniversite-üretim, üniversite-siyaset, vb. ilişkiler yeniden düzenlenmeli,
- Ömür boyu sürekli öğretim-egitim sürecinin başlatılması ve işletilmesi,
- Üniversiteye olan istemin yeni baştan rasyonelize edilmesi, diploma hedefi yerine, uzmanlıkta çeşitlilik ile sertifika sistemine dönüşüm planlanmalı
- Serbest üniversite konusu ele alınmalı,
- Akademik personelin nicel – nitel özellikleri irdelenmeli,
- Kuram-kılgı ikilisi ile burs-ekonomi-ücret politikalarının gözden geçirilmesi,
- Verimlilik tanım ve gelişimi,
- Birey yerine toplum temelli sistemler,
- Çevre, çevrebilim, zaman boyutlu yaklaşımlar,
- Düzeyli insan kaynaklarının oluşturulma gereği, sistemi, bu guruba toplumdan istem oluşturabilmenin gerekliliği, şartları, kuralları,

SONUÇ

Yukarıda sunulmaya çalışılan görüş, ilke ve hedeflerin gerçekleşebilmesi için gereken hukuki, ekonomik altyapı ve birikim vardır. Ama konuya yeterli bir yaklaşım iradesi ve istemi ile organizasyonun varlığı sorgulanabilir.

Bu çalışmada ele alınan birçok konu daha önceden de üzerinde durulmuş konulardır. Ancak anlayış ve çözüme yönelme pratiğinde konuya toplu yaklaşmanın farklı bir fayda getireceği umulduğundan kapsam aynı olmakla birlikte farklı bir ele alış ve sunuş hedeflenmiştir. Böylece var olan parçaların bütünlü ilişkilerinin ayırdına varılması ve sürecin çok zor çözülecek parçaları olmadığı gösterilmeye çalışılmıştır.

Açıkça görülmektedir ki; işin özü olarak yaklaşıldığında; üniversiteler ve içinde yer alan bütün çalışmalar çok önemlidir. Ama bu önem yeterince tanıtılamamaktadır. Her başarılı kurum gibi, üniversiteler de önce kendi önemleri konusunu yeterince ele alarak, toplumsal farkındalık yaratmalıdırlar. Bu aşamadan sonra içe dönerek, kendimizi sorgulamalı ve yapılan hataları irdeleyerek, bahsi geçen statik yapının gittikçe artan bir olumsuzluk düzeyine ve ülkemize yakışmayan bir özelliğe dönüşmesini engellemeliyiz.

Bilinmelidir ki; bilim, problemlere yaklaşımda çok özel geçişliliklere sahiptir. Bu yöntemleri ilk önce akademisyenler kullanabilmeli, öğrenci ve idarecilere somut örnekler sunabilmelidir.

REFERANSLAR

- Erich S. & Ilin, M. (1998). *İnsan Nasıl İnsan Oldu?* İstanbul, Say Yayınları.
- Erpi, F. (2005). *Bir Yaşamdan Fotoğraflar*. Ankara, Paragraf Yayınevi.
- Gürsu, H. & Erpi, F. (Eds.) (1986). *Graphic Communication*. Ankara: ODTÜ Basım İşliği.
- Tanalı, M. Z. (2002). *Sevgili Düşünceler*. Ankara, Mimarlar Derneği.
- Tanalı, M. Z. Ve Onur, A. Z. (2004). *Modern Sonrası*. Ankara, TMMOB Ankara Şubesi.
- Uğurlu, F. Y. (2001). *Mimari Tasarım Sorunlarında Kılgı-Kuram İlişkisi*. Ankara, Çankaya Üniversitesi.
- Wolfe, T. (1981) *Bauhaus ve Sonrası [From Bauhaus to Our House*. Türkçesi: Erpi, F. (1996)]. Ankara: Mimarlar Derneği Yayınları.